

R I K S L Ö N N S N E M N D A S kjennelse av 15. desember 1964
i sak nr. 10/1964

Norsk Arbeidsgiverforening og
Skofabrikkenes Arbeidsgiverforening

på den ene side

Landsorganisasjonen i Norge og
Norsk Skotøyarbeiderforbund

på den annen side

i samband med tariffrevisjonen i 1964.

Nemndas sammensetning:

Sorenskriver Kai Knudsen formann

Arbeidsdirektør Reidar Danielsen

Direktør i Næringsøkonomisk Forskningsinstitutt Morten Tuveng

Nestformann i LO P. Mentsen

Direktør i NAF Trygve Kleppe

Forbundsformann i Norsk Skotøyarbeiderforbund Ingvald Hansen

Direktør i NAF Björn R. Paasche

De to siste er utpekt av partene i tvisten. Mentsen stemmer på arbeidstakersiden og Kleppe på arbeidsgiversiden.

Partene møtte for Lønnsnemnda, gjorde rede for saken og nedla påstand i møte den 24. juni 1964.

Under møtet fattet lønnsnemnda følgende beslutning:

"Lønnsnemnda finner ikke å kunne foreta en avgjørelse av tvisten på det foreliggende grunnlag. Den finner det påkrevet å få ytterligere opplysninger gjennom sakkyndige som får som mandat å undersøke og vurdere de gjeldende ordninger og den måte de praktiseres på. De anmodes om å avgi sin uttalelse så snart det lar seg gjøre.

Saksbehandlingen må derfor utsettes til de sakkyndiges uttalelse foreligger og partene har fått adgang til å gjøre sine merknader. Tvisten vil deretter bli tatt opp til endelig avgjørelse av Lønnsnemnda.

Etter arb.tvistlovens § 6 pkt. 3 vil da de lønns- og arbeidsvilkår som gjaldt ved tvistens utbrudd stå ved makt inntil Rikslønnsnemnda har avgjort tvisten."

De sakkyndige som ble oppnevnt, ingeniør Ragnar Röberg-Larsen, LO., og ingeniør Harald Röed, NAF, avga sin redegjørelse 24. september 1964.

Partene møtte deretter for Lönnsnemnda 23. november 1964 til avsluttende bemerkninger.

Etter at saken var blitt drøftet i flere møter, avsa Lönnsnemnda den 15. desember 1964

K j e n n e l s e:

Den hittil gjeldende overenskomst mellom NAF, Skofabrikkenes Arbeidsgiverforening og de denne tid tilsluttede skofabriker på den ene side og LO og Norsk Skotøyarbeiderforbund på den annen side gjaldt opprinnelig fra 15. mars 1961 til 31. mars 1963. Den ble senere forlenget til 31. mars 1964 som følge av det generelle tariffoppgjør i 1963 mellom NAF og LO.

Overenskomsten ble oppsagt av forbundet i brev av 29. januar 1964, hvori det uttales:

"Med dette tillater vi oss å si opp til utløp den 31. mars 1964 den overenskomst som er gjeldende mellom Deres forening og vårt forbund.

Oppsigelsen omfatter samtlige tidsstudieavtaler, M.T.M./avtaler, avtaler om skiftordning, avtaler om akkordavsavn og eventuelle andre underavtaler."

Etter at Rikslönnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 om de generelle spørsmål forelå, førte partene tilpasningsforhandlinger den 21. mai. Det ble oppnådd enighet om fornyelse av overenskomsten fra 1. mai 1964 til 31. mars 1966. De spørsmål som var reist av forbundet ble løst med unntagelse av akkordavtalene ved A/S Skoproduksjon, A/S Bakkens Skofabrikk, A/S Norröna Skofabrikk og A/S Bergens Skofabrikk.

Om disse avtaler ble det holdt forhandlingsmøte mellom NAF/SAF og forbundet den 10. juni 1964.

Ifølge protokollen var det ikke oppnådd enighet ved forhandlinger på bedriftene, og forbundets representanter meddelte at

tvisten angående MTM-avtalene for de fire angitte bedrifter ville bli bragt inn for lønnsnemnd med påstand om at de skal ansees for bortfalt.

Arbeidsgivernes representant bemerket hertil at bedriftenes standpunkt var at de bestående såravtaler måtte prolongeres til 31. mars 1966 med de reguleringer som følger av Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai.

A/S Bergens Skofabrik og A/S Norröna Skofabrik hadde dessuten erklært seg villig til å forhøye akkordgrunnlaget for nye akkorders vedkommende slik at det ikke oppsto noe misforhold mellom grunnlaget og den faktisk oppnådde fortjeneste. Forhøyelsen skulle n.a.o. ikke i og for seg føre til en øking av akkordfortjenesten.

Når det for Norrönas vedkommende overhodet ikke var blitt innledet forhandlinger, skyldtes dette at det fra forbundets side ble uttalt at saken måtte ordnes for samtlige 4 fabrikkers vedkommende, og representantene for A/S Skoproduksjon og A/S Bakkens Skofabrik hadde tilkjennegitt at det ikke var mulig for deres vedkommende å foreta noen endringer i akkordgrunnlaget, slik at en løsning for alle fire som av forbundet forlangt, ikke lot seg gjennomføre.

Den tvist som er innbragt for Lønnsnemnda gjelder bare disse 4 MTM-avtaler. Om saksforholdet ved de enkelte bedrifter bemerkes:

1. A/S Skoproduksjon, Fredrikstad er stiftet ved sammenslutning av skofabrikkene A/S Fresko og A/S Glommen, Fredrikstad.

Den 6. desember 1962 ble det inngått avtale om opprettelse av arbeidsstudieavtale ved A/S Fresko og A/S Glommen.

I avtalen er bl.a. inntatt følgende tekst:

"I forbindelse med den planlagte omorganisering av skofabrikkene Fresko og Glommen tar man sikte på at produksjonen ved de 2 bedrifter blir overført til "Fresko's" lokaler.

Under dagens møte ble partene enige om følgende arbeidsstudieavtale for den planlagte produksjonsbedrift i "Fresko's" lokaler:

Partene er enige om å benytte arbeidsstudier som et hjelpemiddel i rasjonaliseringsarbeidet og til fastsettelse av akkorder. Arbeidsstudieteknikken som skal benyttes er standardtidsystemet MTM. "Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier" følges med følgende tilleggsbestemmelser:

Akkordene settes ut som tidakkorder. Hvor uenighet oppstår om akkordenes riktighet, skal kontrollstudier anvendes på vanlig måte, men såfremt feil ved studiematerialet ikke kan påvises, skal de fremlagte akkordtider godtas og praktiseres. I tilfelle hvor tidsstudiemannen ved bedriften og tidsstudietillitsmannen ikke blir enige, skal tvisten behandles etter de alminnelige regler.

Denne avtale løper parallelt med tariffavtalen og kan bare sies opp i forbindelse med denne."

Den 2. mars 1964 ble det holdt forhandlingsmøte for A/S Skoproduksjon i anledning krav i forbindelse med tariffoppgjøret 1964 vedrørende bedriftens akkordsystem. Der møtte representanter for LO, forbundet og arbeiderne samt for NAF/SAF og bedriften. Protokollen fra dette møte lyder:

"Den 24. og 25. februar 1964 var det blitt holdt forhandlingsmøter i anledning tariffrevisjonen for skofabrikkene. I protokollen fra disse møter ble det fastslått at partene skulle behandle fremsatte krav angående akkordarbeid for enkelte bedrifter i særskilte møter for hver av disse. Dagens møte for A/S Skoproduksjon var sammenkalt i henhold til denne protokollasjon.

Forbundet hevdet prinsipielt at den gjeldende MTM-avtale ved A/S Skoproduksjon skulle bortfalle.

I et forhandlingsmøte den 6. desember 1962 for "Fresko" og Glommen, ble partene enige om opprettelse av arbeidsstudieavtale. Punkt 2 i denne avtale lyder således:

"Akkordene settes ut som tidakkorder. Hvor uenighet oppstår om akkordtidenes riktighet, skal kontrollstudier anvendes på vanlig måte, men såfremt feil ved studiematerialet ikke kan påvises, skal de fremlagte

akkordtider godtas og praktiseres. I tilfelle hvor tidsstudiemannen ved bedriften og tidsstudietillitsmannen ikke blir enige, skal tvisten behandles etter de alminnelige regler."

Forbundet hevdet subsidiært at punkt 2 i denne avtale skal lyde:

"Akkorder settes ut som tidakkorder. Hvor uenighet oppstår om akkordtidenes riktighet, skal kontrollstudier anvendes på vanlig måte." (Resten av punktet skal bortfalle.)

Videre krevet forbundet at de i avtalen av 6. desember 1962 punkt 3 fastsatte akkordgrunnlag skulle forhøyes.

Arbeidsgivernes representanter fremhevet at avtalen av 6. desember 1962 var kommet i stand etter at ledelsen hadde gjort det klart for arbeiderparten at det på grunn av bedriftens økonomiske stilling måtte gjennomføres en inngripende rasjonalisering og omlegning hvis driften skulle kunne fortsette. De hevdet at grunnprinsippene i avtalen fortsatt måtte opprettholdes hvis bedriften skulle ha noen mulighet for å kunne konkurrere under stadig vanskeligere markedsforhold. Siden avtalen ble opprettet hadde den økonomiske situasjon forverret seg, og dermed skulle det være åpenbart at det ikke var plass for noen forhøyelse av akkordgrunnlagene. De nye akkorder var etter bedriftens oppfatning satt slik at arbeidstagerne som forutsetningen var, med fullgod innsats kunne opprettholde sin tidligere fortjeneste.

Arbeidsgivernes representanter fremholdt at deres tilbud om å foreta ytterligere kontroll av det materiale som akkordene bygget på, fremdeles sto ved makt. Man forutsatte oppnevnt et utvalg bestående av representanter fra begge parter. Forutsetningen var imidlertid nå som tidligere at både bedrift og arbeidere bandt seg til å godkjenne resultatet uten ytterligere diskusjon.

De oppnevnte sakkyndige har besøkt A/S Skoproduksjon 20. og 21. august 1964 og har i uttalelsen av 24. september gjort nærmere rede for sin vurdering av informasjon, teknisk opplegg (systemet på båndet og i skjæreriet) og utsetting av akkorder. De har avgitt denne konklusjon:

"Båndet.

Systemet på båndet går nu bra. Utvalget har ingen bemerkninger.

Skjæreriet.

Röberg-Larsen mener at systemet i skjæreriet er for usikkert. Etter en nøye granskning og vurdering er han kommet til den konklusjon at et slikt standarddatasystem som her er utarbeidet, ikke kan bli et rettferdig lønssystem for arbeiderne. Arbeiderne har krav på at de enkelte akkorder skal stå i et rettferdig forhold til hverandre, og det er ikke tilfelle ved denne avdeling på bedriften. Ved store modeller slår systemet skjevt ut. Han er derfor kommet til at man bør gå vekk fra å bruke dette system for tilskjæreriet på A/S Skoproduksjon. Flere skofabriker i landet benytter andre lønssystemer for skjæreriene, og

han anbefaler partene å studere disse systemer for om mulig å finne et brukbart lønssystem. Han mener at det ikke vil nytte å arbeide mer med det nåværende system.

Harald Röd er enig i at systemet i skjæreriet kan være usikkert. Dette vesentlig på grunn av de tidligere omtalte forhold med deloperasjon "Uttaking" (se side 4). Denne deloperasjon representerer det mest usikre element i akkordoppbyggingen, og kritikken fra arbeiderne er rettet mot dette. Forholdet synes noe eiendommelig, idet skjærerne selv har satt seg imot film-analyser som var et forsøk på å få systemet mer pålitelig. Det er tvilsomt om det nu er økonomisk forsvarlig å tilstrebe en vesentlig større grad av nøyaktighet. Man kan ikke stille samme krav til nøyaktigheten av tidmålingene i skjæreriet som f.eks. på båndet. Dette på grunn av arbeidets karakter. Alle målinger er forbundet med usikkerhet. Av den grunn er et krav om at alle akkorder i et system skal være like riktige, både en teoretisk og praktisk umulighet.

Det er i mange tilfelle nødvendig å akseptere målinger som har stor spredning om gjennomsnittet, men man må her regne med en utjevning i løpet av en lønnsperiode. Dersom svingningene blir for store, kan man få dempet disse ved å benytte et hensiktsmessig lønssystem som ikke er så følsomt for usikkerhet i tidsbestemmelsen som den rene akkord. Systemet ved A/S Skoproduksjon er sannsynligvis ikke av dårligere kvalitet enn for de øvrige skofabrikker. Problemet i skjæreriet er imidlertid bare tilsynelatende et problem av arbeidsstudieteknisk karakter. Den sannsynlige årsak til urolighetene er at arbeiderne ikke aksepterer arbeidsstudieteknikkens standardkrav til ytelse."

Den 11. september 1964 ble det holdt forhandlingsmøte for A/S Skoproduksjon vedrørende endringer i gjeldende avtale for overlærskjæring. Der møtte representanter fra forbundet og arbeiderne, NAF/SAF og bedriften samt fra LO's og NAF's rasjonaliseringskontorer ved henholdsvis Rödberg-Larsen og Röd. Protokollen er sålydende:

"Partene ble i dagens møte enige om følgende forslag til endringer i avtalen av 6. desember 1962 forsåvidt gjelder overlærskjæring.

Betalingen for normalydelsen settes til kr. 6,98. Betalingen for ydelser som avviker fra normalydelsen reguleres etter en minutfaktor på 5,25 öre.

Partene ble videre enige om å legge til grunn det 3-delte nomogram for uttagning samt bedriftens forslag til materialtillegg. Uttagningsnomogrammet er begrenset oppad til 600cm³ pr. del. Større deler må det tas nye studier på. For øvrig skal systemet praktiseres som før.

Under dagens møte ble det hevdet at enkelte modeller slår skjevt ut i de 3-delte nomogram. Partene er enige om at hvis eventuelle skjevheter påvises, kan forhandlinger opptas om en korreksjon av det 3-delte nomogram. Korreksjonene skal i så fall skje

innenfor nomogrammetts ramme (hvis noen reguleres opp, må det skje tilsvarende regulering ned). Likeledes kan forslaget til materialtillegg tas opp til forhandlinger etter samme prinsipp som ovenfor nevnt. Hvis enighet ikke oppnås vedrørende ovennevnte 2 punkter, forelegges tvisten for en representant fra hver av hovedorganisasjonenes rasjonaliseringskontorer. Hvis enighet fortsatt ikke oppnås, av-gjøres tvisten ved voldgift i overensstemmelse med sko-overenskomstens § 10, 2. ledd.

Hvis en av partene i fremtiden ønsker det, kan det tas opp forhandlinger om å gå tilbake til "rene" akkorder basert på det akkordgrunnlaget som bedriften ellers har."

Forslaget er vedtatt og satt ut i livet.

2. A/S Bakkens Skofabrikk, Skien.

Etter forhandlinger i møter den 23. januar, 3. april, 28. mai, 20. og 21. juni og 3. juli 1963 ble arbeidsstudieavtale opprettet ved bedriften.

De samme bestemmelser som er gjengitt foran fra avtalen for A/S Skoproduksjon ble inntatt i avtalen for A/S Bakkens Skofabrikk.

Skofabrikkens Arbeidsgiverforening skrev den 3. mars 1964 følgende brev til forbundet vedrørende A/S Bakkens Skofabrikk:

"Vi viser til protokoll av 24. og 25. februar d.å. vedrørende årets tariffrevisjon for skofabrikkene.

I anledning Deres forespørsel under forhandlingsmøtet for A/S Skoproduksjon den 2. mars d.å., om vi også for A/S Bakkens Skofabrikk ville avvise det spesielle krav om heving av akkordgrunnlagene og endring i avtalens punkt 2 om tids- og arbeidsstudier (MTM) slik at setningene fra og med "Men såfremt feil" etc. faller bort, bekreftes herved at vi ikke finner å kunne innta et annet standpunkt for A/S Bakkens Skofabrikk enn for A/S Skoproduksjon.

Det kan opplyses at vi selvsagt i likhet med for A/S Skoproduksjon også for A/S Bakkens Skofabrikk er villige til å undersøke og kontrollere eventuelle påstander om feil ved akkordmaterialet."

Partene fant derfor at forhandlingsmøte for denne bedrift ikke var aktuelt.

De oppnevnte sakkyndige besøkte A/S Bakkens Skofabrikk 11. og 12. august og har vurdert informasjon, teknisk opplegg og utsetting av akkorder. Deres konklusjon er:

"Utvalget mener at det nå er store muligheter for at man vil komme frem til en god teknisk løsning for bedriftens standarddatasystem. Utviklingen synes å være kommet inn i et riktig spor."

3. A/S Bergen Skofabrikk, Kleppestö.

Det ble inngått arbeidsstudieavtaler ved bedriften den 21. desember 1959.

Fra avtalen gjengis følgende punkter:

1. Arbeidsstudier gjennomføres ved bedriften etter "Retningslinjer ved gjennomføringen av arbeidsstudier."

6. Blir en beregnet akkord ikke godkjent, skal arbeidsstudiemannen og arbeidernes tillitsmann for arbeidsstudier gå gjennom studiemateriellet og eventuelt foreta de nødvendige kontrollstudier. Kommer arbeidsstudiemannen og arbeidernes tillitsmann for arbeidsstudier ikke til enighet, gås frem etter overenskomstens vanlige bestemmelser om akkordforhandlinger og tvister.

Oppnås enighet mellom arbeidsstudiemannen og arbeidernes tillitsmann for akkordstudier, trer den således kontrollerte akkord straks i kraft.
7. Er det ikke oppnådd enighet om en akkord, skal den akkord som er fremlagt av arbeidsstudiemannen praktiseres til endelig resultat er nådd. Det endelige resultat gjøres gjeldende fra det tidspunkt den foreliggende akkord ble satt i verk.

10. Blir hovedorganisasjonene enige om en avtale om arbeidsvurdering, skal denne søkes tillempet denne avtale.
11. Denne avtale løper parallelt med tariffavtalen og kan bare sies opp i forbindelse med denne.

I forbindelse med tariffrevisjoner 1964 ble det holdt forhandlingsmøte for A/S Bergens Skofabrikk vedrørende akkordavtalen den 17. mars 1964, uten at enighet ble oppnådd.

De oppnevnte sakkyndige besøkte fabrikken den 25. og 26. august 1964, og har revidert informasjon, teknisk opplegg og utsetting av akkorder. De sakkyndiges konklusjon er:

"Utvalget har ingen spesielle bemerkninger til den rent tekniske oppbygging av systemene. Det var heller ikke noen uenighet om systemene på bedriftsplanet.

Utvalget fikk inntrykk av at partene var enige om at det nåværende grunnlag måtte heves. Utvalget vil bemerke følgende:

Systemene er bygget opp i den gamle fabrikk. Bedriften har flyttet inn i nye lokaler, og det er derfor nødvendig at metoder og tapstider blir kontrollert nu når systemene etter hvert blir tatt i full bruk igjen."

Den 23. oktober 1964 ble det holdt møte ved A/S Bergens Skofabrik mellom representanter for bedriften og arbeidernes tilitsmenn.

Partene ble enige om at akkorder burde brukes i størst mulig utstrekning. Videre ble en enige om at akkordavtalen av 21. desember 1959 var tilfredsstillende, men at akkordgrunnlaget burde justeres.

Fra den protokoll som ble oppsatt fra møtet hitsettes følgende:

"Under forutsetning av at lønnsnemnda ikke gir pålegg om at akkordavtalen skal endres på vesentlige punkter, vil akkordavtalen med de ovenfor regulerte grunnlag være gjeldende resten av tariffperioden."

4. A/S Norröna Skofabrik, Hamar.

Den 24. oktober ble det opprettet arbeidsstudieavtale ved bedriften.

Av avtalen gjengis følgende bestemmelser:

"Arbeidsstudier gjennomføres ved bedriften overensstemmende med "Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier" godkjent av Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes Fagl. Landsorganisasjon.

Når akkorden er ferdig beregnet, legges den frem til godkjenning for den arbeider eller arbeidsgruppe som skal utføre arbeidet og trer straks i kraft. For kontrollstudier legges retningslinjene for gjennomføringen av tidsstudier til grunn.

Hvis kontrollstudiene fører til forandring av akkorden, reguleres denne med tilbakevisende kraft fra den dag forslaget ble fremlagt og iverksatt.

Denne avtale løper parallelt med tariffavtalen og har samme oppsigelsestid som denne."

Det er ikke holdt forhandlingsmöte ved bedriften vedrørende akkordavtalen i forbindelse med tariffoppgjøret 1964.

De oppnevnte sakkyndige besøkte fabrikken den 17. og 18. august 1964 og har vurdert informasjon, teknisk opplegg og utsetting av akkorder. Utvalgets konklusjon lyder:

"Partene på bedriften mener at systemene fungerer godt. Utvalget har ikke noe å bemerke.

Röberg-Larsen mener at bedriftens beregningsgrunnlag er for lavt!

Forbundet har for Rikslönnsnemnda nedlagt sådan

P å s t a n d:

MTM-avtalene ved de 4 angitte bedrifter er å anse som særavtaler i samsvar med hovedavtalens kap. 5 § 12, og oppsigelse foretatt i samsvar med denne. Avtalene er å anse som bortfalt ved årets tariffoppgjør.

Forbundet har gjort utførlig rede for bakgrunnen for de forhandlinger som ble ført mellom hovedorganisasjonene om opprettelse av tidsstudieavtale bygget på anvendelsen av MTM-systemet ved A/S Skoproduksjon. For ikke å komme i den situasjon at 140 arbeidere ville bli ledige, fant arbeiderne ved de to bedrifter seg tvunget til å gå med på den avtale bedriften forlangte. Allerede fra starten forelå forhold som skapte forbitrelse blant dem, og det oppsto etter hvert flere vanskeligheter.

Også ved A/S Bakkens Skofabrikk var det stor uenighet blant de ansatte om å opprette MTM-avtale, og de senere erfaringer har vært dårlige.

Forbundet medvirket til å få opprettet avtalen ved disse to bedrifter. Det argumenterte med at det kan være et forsøk verd og at i tilfelle systemet ikke svarte til forutsetningene var en ikke under noen omstendigheter bundet av avtalene lenger enn til overenskomstens utløp. Det var rent praktiske hensyn som gjorde at man valgte denne utløpstid.

Arbeiderne har godtatt avtalene under disse forutsetninger, og forbundet mener de nå er bortfalt. Det har derfor ikke forstått hensikten med å nedsette et sakkyndig utvalg til å undersøke disse ordninger nærmere.

Når det gjelder det sakkyndige utvalgs rapport, er situasjonen ved de 4 bedrifter etter forbundets mening ikke så god som rapporten gir inntrykk av. Som eksempel nevnes at tillitsmennene ved A/S Skoproduksjon for kort tid tilbake fikk spørsmål fra bedriftsledelsen om de kunne være villig til å oppta forhandlinger om revisjon av tidligere MTM-avtale. Tillitsmennene forela spørsmålet for klubbstyret som enstemmig anbefalte å imøtekomme bedriftens anmodning, og fremla denne sin innstilling for samlet klubbmøte. Det forkastet forslaget fra klubbstyret. Hvis en lignende anmodning hadde fremkommet ved A/S Bakkens Skofabrikk er det forbundets oppfatning at resultatet ville ha blitt det samme. Hvordan situasjonen ville ha blitt ved A/S Bergens Skofabrikk og A/S Norröna Skofabrikk skal være usagt fordi forbundet ikke er part i disse avtaler på samme måte som for A/S Skoproduksjon og A/S Bakkens Skofabrikk. Det en vet er at arbeiderne ved disse bedrifter har forlangt å bli stilt i samme stilling som arbeiderne ved A/S Skoproduksjon og A/S Bakkens Skofabrik.

For övrig vises til forbundets 2 skriftlige innlegg, sakens dokumenter nr. 3 og nr. 6.

NAF/SAF har nedlagt sådan

P å s t a n d:

Arbeidsstudieavtalene ved A/S Skoproduksjon, A/S Bakkens Skofabrikk, A/S Norröna Skofabrikk og A/S Bergens Skofabrik fornyes med de endringer som følger av Lönnsmendans kjennelse og tilpassningsforhandlingene vedrørende sko-overenskomsten.

Det er anført at de 4 avtaler som tvisten gjelder må ansees som fornyet i og med Lönnsmendans kjennelse av 11. mai d.å. Det er der fastsatt at samtlige tariffavtaler som omfattes av oppgjøret fornyes til sine respektive utløpsdata i 1966 med de endringer

som går frem av kjennelsen og etterfølgende tilpasningsforhandlinger. Det må også gjelde de særavtaler som er knyttet til tariffavtalene og deres utløpstid. De 4 avtaler som det her er spørsmål om, har sin utløpstid knyttet til utløpstiden for skooverenskomsten. De faller derfor ikke bort i og med forbundets oppsigelse.

Fra NAF/SAF's side er fremholdt at det under tilpasningsforhandlingene etter Lønnsnemndas kjennelse ikke fra noe forbund - bortsett fra Norsk Skotøyarbeiderforbund - er reist krav om at særavtaler skal falle bort. Begge parter har selvsagt særavtaler som det ville være ønskelig å bli kvitt. Når slike krav ikke er reist, er grunnen etter all sannsynlighet at man i overensstemmelse med vanlig oppfatning har gått ut fra at Lønnsnemndas kjennelse ikke bare innehar en fornyelse av selve overenskomstene, men også medfører at særavtalene fornyes.

Hvis Lønnsnemnda går inn for realitetsbehandling av forbundets påstand om at avtalene skal falle bort, må det kreves at det påvises svikt og mangler som er så markerte at de klart går ut over det som normalt forekommer ved de aller fleste akkordavtaler. Det vises i denne forbindelse til den rapport som er avgitt av de oppnevnte sakkyndige, og fremholder at de forhold som er kritisert i rapporten er meget uvesentlige, og at bedriftene i en viss utstrekning har vært villig til å heve akkordgrunnlaget.

For øvrig vises til NAF's skriftlige redegjørelser av 22. juni og 23. november 1964.

Lønnsnemnda skal bemerke:

Et flertall som består av formannen, Danielsen, Tuveng og Kleppe, anser det ikke for tvilsomt at de 4 "særavtaler" som tvisten gjelder, må betraktes som tariffavtaler og at tvisten omfattes av lov av 24. april 1964 om lønnsnemndsbehandling av arbeidstvister i samband med tariffoppgjøret i 1964. Disse avtaler faller derfor ikke bort i og med forbundets oppsigelser av dem. Men da avtalene er oppsagt i forbindelse med sko - overenskomsten, og forbundet har fremsatt og opprettholdt krav om at de skal falle

bort, kan saken bringes inn for lønnsnemnda til endelig avgjørelse når det ikke ble oppnådd enighet i forbindelse med tilpassningsforhandlingene mellom hovedpartene.

Som nevnt tidligere, fant lønnsnemnda det påkrevet å få sakkyn-
dige uttalelser om de gjeldende ordninger og den måten de prak-
tiseres på ved de 4 bedrifter, før den kunne ta standpunkt til
arbeidsgivernes krav om prolongasjon, forbundets krav om opphør
eller eventuelt til om det bør gjøres endringer i de hittil
gjeldende avtaler.

Flertallet finner ikke å kunne ta tilfølge forbundets påstand
om at de omtvistede avtaler skal falle bort. Det er ikke over-
raskende at innføring av et helt nytt og uvant akkordsystem ska-
per vanskeligheter på begge sider. Det kreves naturlig nok en
viss "innkjøringstid" slik at partene får erfaringer å bygge på
og blir fortrolig med beregningsmåten. Ut fra denne synsvinkel
mener flertallet at partene bør fortsette sitt arbeide med å
tillemppe arbeidsstudier og standarddatasystemer for bruk i be-
driftene. Etter de opplysninger som er gitt er det nå nedlagt
meget arbeid i saken, og det ser også ut til at man er i ferd
med å overvinne en del av begynnervanskene.

Flertallet finner derfor at de 4 avtaler bør prolongeres, men
at det bør gjøres visse endringer. Selv om ingen av partene har
nedlagt slik subsidiær påstand, finner flertallet at det er ad-
gang til å treffe en avgjørelse som ligger mellom partenes
standpunkter.

Om de subsidiære krav er det under prosedyren for lønnsnemnda
opplyst at forbundet i forhandlingsmötet 24. - 25. februar 1964
krevet at hvis avtalene skulle prolongeres, måtte akkordgrunn-
laget ved samtlige bedrifter heves mer enn det som ville følge
av det eventuelle generelle tillegg som NAF og LO kom frem til.
Videre krevet forbundet en endring av teksten forsåvidt gjelder
et bestemt punkt i avtalene.

Det siktes her til avtalenes bestemmelse om godkjenning av akkor-
der og eventuelle kontrollstudier, som varierer noe i tekst.

For A/S Skoproduksjon, A/S Bakkens Skofabrikk og A/S Bergens Skofabrikk går bestemmelsen ut på at hvis det ikke kan påvises feil ved studiematerialet, skal de fremlagte akkordtider godtas og praktiseres.

For A/S Norönna Skofabrikk gjelder følgende bestemmelse:

"Når akkorden er ferdig beregnet, legges den frem til godkjenning for den arbeider eller arbeidergruppe som skal utføre arbeidet og trer straks ikraft. For kontrollstudier legges retningslinjene for gjennomføring av tidsstudier til grunn.

Hvis kontrollstudiene fører til forandring av akkorden, reguleres denne med tilbakevirkende kraft fra den dag forslaget ble fremlagt og iverksatt."

Denne bestemmelse er i sitt innhold identisk med det NAF og LO anbefaler i "Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier". En av de sakkyndige Röberg-Larsen har uttalt at såvidt han vet finnes det ingen bestemmelser i noen akkordavtaler uansett bransje eller industri tilsvarende den som gjelder ved de 3 førstnevnte skofabrikker.

Flertallet finner at det må være tilfredsstillende for begge parter at bestemmelsen om fremgangsmåten ved utsettelse av akkorder formuleres slik det anbefales i "Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier," avsnitt V. Dette kan gjennomføres ved at samtlige bedrifter i sine avtaler gir bestemmelsen samme ordlyd som den i dag har i avtalen for Norönna.

Når det gjelder akkordgrunnlaget, vises for A/S Bergens Skofabrikk til protokollen av 23. oktober 1964. A/S Norönna Skofabrikk har underhånden erklært seg villig til å rette opp grunnlaget.

For A/S Skoproduksjon er det fra arbeidsgivernes side fremholdt at fortjenesten på båndet ligger vesentlig høyere enn forventet da man avtalte grunnlagene, og at partene ble enige om en endring av opplegget for skjæremet den 11. september i år. For A/S Bakkens Skofabrikk er ikke fremlagt noe spesielt om grunnlagene.

De tre medlemmer av lønnsnemnda som ikke representerer partsinteresser, vil bemerke at de på grunnlag av de fremlagte opplys-

ninger vanskelig kan ta standpunkt til spørsmålet om endring av grunnlagene ved bedriftene. Det foreligger ikke materiale som viser fortjeneste m.v.

På grunn av det prinsipale krav som var reist om avtalenes bortfall i sin helhet, har det ikke vært ført forhandlinger om fornyelse av dem ved Norröna og Bakken, og ved Skoproduksjon synes det ikke helt avklart om - og i tilfelle hvilke - konkrete krav som opprettholdes når MTM-avtalen forlenges.

De tre nevnte medlemmer finner det nødvendig at partene bringer på det rene om det, etter at det er avgjort at avtalene skal forlenges med den foretatte tekstforandring, gjenstår noe konkret krav ved den enkelte bedrift som det ikke er oppnådd eller kan oppnåes enighet om. Opprettholdes krav som ikke blir løst mellom partene, må tvisten gå tilbake til lønnsnemnda til endelig avgjørelse, og det forutsettes at det da blir gjort nærmere rede for den skjevhet eller urimelighet som kreves rettet opp ved årets tariffoppgjør.

Nemndas medlem P. Mentsen med tilslutning av Ingvald Hansen mener at disse 4 særavtaler som det har vært så stor uenighet om, ikke burde ha vært fornyet, selv om det blir med visse endringer. Vi stemmer derfor prinsipielt for forbundets påstand.

Imidlertid vil vi peke på at flertallets konklusjon pålegger partene å foreta nye drøftinger og undersøkelser av de spørsmål som ble reist under årets tarifforhandlinger. Hvis enighet ikke oppnås innen 25. januar 1965, går så saken tilbake til nemnda til endelig avgjørelse på grunnlag av protokoller hvor de ting det ikke er oppnådd enighet om blir tydelig presisert. Under forutsetning av en positiv medvirkning fra partene under drøftingene og undersøkelsene skulle det derfor være mulig å få til en avklaring og løsning av tvistespørsmålene, slik at det kan skapes ro i tariffperioden.

S l u t n i n g:

1. De fire avtaler ved A/S Skoproduksjon, A/S Bakken Skofabrikk, A/S Bergens Skofabrikk og A/S Norröna Skofabrikk skal fortsatt gjelde med samme varighet og oppsigelsestid som tariffavtalen mellom NAF og SAF på den ene side og LO og Norsk Skotöyarbeiderforbund på den annen side med følgende endring:

I avtalene for A/S Skoproduksjon, A/S Bakken Skofabrikk og A/S Bergen Skofabrikk skal bestemmelsene om godkjenning av akkorder ha følgende ordlyd:

"Når akkorden er ferdig beregnet, legges den frem til godkjenning for den arbeider eller arbeidergrupper som skal utføre arbeidet og trer straks i kraft. For kontrollstudier legges retningslinjene for gjennomføring av tidsstudier til grunn. Hvis kontrollstudiene fører til forandring av akkorden, reguleres denne med tilbakevirkende kraft fra den dag forslaget ble fremlagt og iverksatt."

2. Ved A/S Norröna Skofabrikk, A/S Bakken Skofabrik og A/S Skoproduksjon skal partene bringe på det rene om det opprettholdes krav som det ikke er oppnådd enighet om.

Kravene og det det ikke er oppnådd enighet om må nøye presiseres i protokoll mellom partene.

Hver av partene kan innen 25. januar 1965 la kravene gå tilbake til Lönnsnemnda til endelig avgjørelse.

Kai Knudsen (sign.)

Reidar Danielsen (sign.)

Morten Tuveng (sign.)

Trygve Kleppe (sign.)

P. Kentsen (sign.)

Björn E. Paasche (sign.)

Ingv. Hansen (sign.)